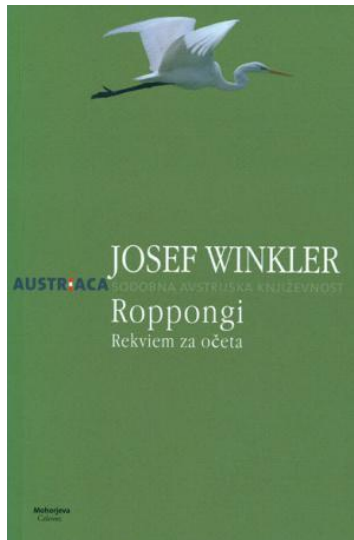

Mrtvaška koračnica za žive

Josef Winkler: Roppongi. Rekviem za očeta. Prevedla Lučka Jenčič. Mohorjeva založba, Celovec-Ljubljana-Dunaj 2012, 134 str., 17 €

Tanja Petrič
13. 05. 2013

Avstrijski pisatelj Josef Winkler (1953), spet eden od »skrunilcev gnezda«, ki biča človeško zlaganost, kmetavzarsko ozkost, katolištvo in z njim povezano lažno moralo, homofobijo in rasizem, je slovenskemu bralstvu znan predvsem po mrtvaških zgodbah iz domače vasi *Ko bo nekoč tako daleč*. Winkler je gotovo eden največjih in mestoma neusmiljeno sarkastičnih razdiralcev tabuja smrti, ki jo je sodobna, v mladost in lepoto usmerjena zahodna družba uspešno izgnala iz življenja. Zato ni naključje, da je smrt, umiranje in »spravljanje« trupele tudi tematska nit kratkega romana *Roppongi*, ki ga je avtor podnaslovil *Rekviem za očeta*.

Tokrat se smrt iz pripovedovalčeve rojstne vasi Kamering na avstrijskem Koroškem seli tako rekoč v svet – v tokijsko okrožje Roppongi na Japonsko in v indijsko sveto mesto Varanasi. Gre za avtobiografsko obarvano pripoved, ki je krajevno in časovno razdeljena na tri dele, ti pa se v nezamenljivem Winklerjevem litanijskem slogu prepletajo in mestoma skoraj refrensko ponavljajo. Če se Winkler v svojem pisanju velikokrat ukvarja z očetovsko figuro, s katero je bil v nenehnem konfliktu, se od nje, vsaj ritualno, prav v pričujoči zgodbi, ki je nastala štiri leta po očetovi smrti, dejansko poslovil. Ne gre namreč več za sinovo obračunavanje z očetovim zavračanjem in robotostjo, čeprav se temu pripovedovalec ne more povsem izogniti, kar se v pripovedi zablisne kot boleč spomin na očetove omalovažujoče besede: »Drugič, ne vem več, ob kateri priložnosti, si mi rekel: Zame si zrak! Vem samo še to, da sem se obrnil in odšel od tebe, po prstih sem odšel, čisto tiho, da me ne bi mogel več slišati, odplazil sem se – Poberi se! Sem tudi večkrat slišal –, kajti vedel sem, da sem edini prostor brez zraka v tej vasi, košček vakuuma, ki je v podobi otroka kalil hlevski zrak.«

»Winkler tudi v tem delu dokazuje, da je izvrsten stilist, ki splete svoje pripovedno pletivo v kompleksno ritmizirano stavčno strukturo, ne da bi ob tem izgubil rdečo nit.«

Vzhib za pisanje se je protagonistu Seppu ponudil predvsem z očetovo zabičano željo, »[k]o me enkrat ne bo več, potem nočem, da prideš na moj pogreb«, ki jo je starec v jezi in strahu nepremišljeno izrekel kot neodobranje sinovega pisateljskega klevetanja. Čeprav se Seppa izrečeno ne dotakne fatalno, pa se pogreba vendarle ne more udeležiti, ker ga očetova smrt doleti na pisateljskem obisku v tokijski četrti Roppongi. Konkretni dogodek očetove smrti in sinovega izostanka na pogrebu pa je, poleg uvodnega posvetila z verzi iz *Pesmi o Narajami*, le ena od pripovednih niti izjemno kompleksne in večplastne zgodbe o življenju in smrti.

Če so »katoliške« smrti v Seppovi domači vasi še povezane predvsem s poslavljanjem in dokončnim izobčenjem mrliča iz prostora živih v kraljestvo mrtvih za pokopališko ogrado, potem se varanasijska smrt približa življenju že zgolj z obrednim ohajanjem: »Smrt v Varanasiju je 'mokša', osvoboditev in odrešitev, osvobojenost iz navezanosti na krogotok rojstva in smrti. [...] V Varanasiju so upepelitveni prostori sredi živahnega mesta, neposredno poleg kopališč, in so sveta tla, kajti smrt v Varanasiju sprejemajo verni hindujci kot blagoslov.« Z naslonitvijo na hindujsko verovanje pripovedovalec utemeljuje tudi svojo »mrtvaško« poetiko: »Če ne živiš v mrtvaškem prtu, ne moreš pisati, potrebuješ nesrečo, da bi se lahko izrazil! Ti si živi, o smrti pišoč mrlič!« Tako Sepp s kančkom nekrofilnega voajerizma natančno popisuje umiranje in smrt, kar ga, paradoksalno, spet usmeri v življenje: »Toda mene ni več zanimalo, [...], da bi neprestano in vedno znova opazoval, kako na bregu svete reke sežigajo in upepeljujejo pokojnike, marveč me je posebej mikalo, da bi bil opazujoč in zapisujoč z nalivnim peresom in beležnico, navzoč pri povezanosti med življenjem in smrtjo in se je udeleževal [...].« Zato *Roppongi* ni le rekviem za umrlimi, temveč oda živim, pravzaprav nekakšen spev dobrodošlice ponovnega prihoda smrti v življenje, v zavedanju, da procesija življenja vsebuje procesijo smrti.

Winkler tudi v tem delu dokazuje, da je izvrsten stilist, ki splete svoje pripovedno pletivo v kompleksno ritmizirano stavčno strukturo, ne da bi ob tem izgubil rdečo nit. Že omenjeni simulaciji molitvenih obrazcev na besedilni ravni se pridružuje še winklerjevska domala obligatorna obredna simbolika (tokrat se krščanskim simbolom pridružujejo še hindujski), poleg tega pa avtor v zvočno strukturo izvrstno vkomponira motiv zvona, ki odzvanja največkrat v obliki navčka kot glasnika smrti in njenega presežnika. Ne nazadnje ne umanjata niti avtorjeva družbenokritična bodica in dobra mera črnega humorja – vse to pa je zagotovo tudi prevajalski podvig, ki ga je suvereno opravila Lučka Jenčič.

Pogledi, let. 4, št. 9, 8. maj 2013